

[Landbrugsministeren.]

Verdens Ting at anvise, ikke at gøre den fjerneste Indsats til en Løsning af dette Spørgsmaal, men i Virkeligheden blot at sige til disse Mennesker, kynisk og overlegent: I kan jo sælge og købe, hvor I vil i fri Handel — skønt Erfaringerne har vist, at dette er fuldkommen umuligt —, saa er jeg gaaet en anden Vej, har søgt, om der var Mulighed for at animere til en Løsning af dette Spørgsmaal ogsaa ved at yde Tilskud til Privatindkøb.

Det er det, som Forslagets § 13 gaar ud paa, at der kan udlaanes 1 Mill. Kr. til dette Formaal, at smaa Landboere, der kan købe Jord i den frie Handel, ved privat Køb, kan faa Laan af Staten til rimelige Priser. Og da jeg er fuldkommen klar over, at de ikke kan faa Jorden til blot nogenlunde den Pris, den er ansat til i Jordværdi, saa har jeg stillet Forslag om, at Staten kan eftergive dem $\frac{1}{4}$ af de Renter, der skal betales af det Laan, de faar til et saadant Indkøb.

Det betyder, at man her, selv om Erhvervelsen sker ved privat Køb, alligevel fra Regeringens Side viser en Villie til at løse dette Spørgsmaal uden at gaa til Ekspropriationsbestemmelserne, og først, hvis det ikke kan løses ad denne ret ekstraordinære Vej, som her er anvist, er det, vi mener, man bør have en Ekspropriationsbestemmelse. Hvis det skulde vise sig, at Spørgsmaalet kunde løses ad den første Vej, er der selvfølgelig ingen Grund til at gaa den anden Vej. Jeg tvivler imidlertid meget om det, jeg er tilbøjelig til at tro, at det ikke kan løses ad den Vej, men jeg har vist min Villie mere end de Herrer, som ingenting har anvist, og jeg tror, det vilde være rigtigst, om man nu gik ind i et Arbejde for at faa dette meget vigtige Spørgsmaal løst. For det er jo et Spørgsmaal, der bliver mere og mere vigtigt. Disse smaa Husmandsbrug er faktisk ringere stillet nu end for en Menneskealder siden, thi den Kombination, der den Gang var paa forskellig Maade mellem Landbrug og Haandværk — man havde et mindre Landbrug til Støtte for sit Haandværk, en Kombination, som kunde være meget god i sin Tid —, er ikke tilnærmelsesvis saa fordelagtig nu, ikke saa tidssvarende. Nu kan en Haandværker jo slet ikke følge med i Konkurrencen, han har i alt Fald meget vanskeligt ved det, hvis han er afhængig af et mindre Landbrug. Udviklingen kræver ogsaa paa dette Omraade Specialisering for at følge med i Konkurrencen, og derfor er det meget mere paatrængende at faa dette Spørgsmaal løst, end det var for en Menneskealder siden.

Man siger saa, at det er urigtigt at ekspropriere fra de større Brug og lægge hen til saadan en enkelt Mand. Det er heller ikke det, der sker. Det sker ikke af Hensyn til den enkelte Mand, men af Hensyn til Bruget, af Hensyn til Almenvellet, som maa være interesseret i, at der skabes et Brug, som kan ernære en Familie, saaledes at Manden ikke tvinges til at gaa ud og søge Arbejde og konkurrere paa det Arbejdsmarked, som i Forvejen er overfyldt. Man giver jo ikke Jorden til den enkelte, for hvis den eksproprieres, skal den fortsat vedblive at være i Samfundets Eje.

Det ærede Medlem Hr. Madsen-Mygdal spurgte mig i Gaar, om man nu ikke havde flere Oplysninger om det Spørgsmaal vedrørende Tillægsjorden, end man havde, da Forslaget blev fremsat sidste Gang af Regeringen i Samlingen 1924—25. Af det Udvalg, der blev nedsat til Behandling af disse Lovforslag i Samlingen 1925—26, blev jo dette Spørgsmaal behandlet grundigt, og der opnaaedes Enighed mellem de Radikale og Socialdemokraterne om en Affattelse af Forslaget som den nuværende, og samtidig blev der af Udvalget ønsket foretaget Undersøgelser af dette Spørgsmaal, for at man kunde se, hvilken Betydning det havde, og paa hvilken Maade det kunde løses, derunder Muligheden af at løse det efter de Bestemmelser, der findes i Lovforslaget, og der blev ogsaa om disse Forhold udarbejdet en Redegørelse i Landbrugsministeriet, som blev sendt til Udvalget den 22. Marts 1926. Denne Redegørelse viser, hvordan Forholdet stiller sig i 9 bestemte Kommuner, der var anvist af Udvalget. Det er selvfølgelig vanskeligt, ja, vel omtrent umuligt, at foretage en Undersøgelse over hele Landet, man tog altsaa 9 Kommuner i forskellige Dele af Landet, saa vidt jeg husker nogle paa Sjælland og Fyn og nogle i Jylland, og undersøgte, hvor mange store Ejendomme der var, som der kunde eksproprieres fra efter vort Forslag, og hvor mange smaa Brug der efter dette kunde faa Tillægsjord o. s. v. Denne Redegørelse er sendt til Udvalget, og jeg kan naturligvis ikke gøre for, at det ærede Medlem ikke har holdt sig underrettet om denne Sag. Jeg mener netop, at denne Undersøgelse understreger Nødvendigheden af, at man løser dette Spørgsmaal, og ogsaa understreger Muligheden af i alt Fald at løse det paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade.

Jeg vil mene, at hvis der nogen Sinde kan være Tale om, at Staten har Ret til at ekspropriere af Hensyn til Almenvellet, saa